

Liga Morska i Kolonialna w Rejowcu.

Liga Morska i Kolonialna, (LMK), jako organizacja Polska narodowo-społeczna -, została powołana w 1928 r. w Warszawie z inspiracji J. Piłsudskiego” (idea prowadziła do społecznej odpowiedzialności za losy narodu i jego kultury). Należy przyznać, że jest inna data a mianowicie: powstała ona w 1930 r. w wyniku przekształcenia Ligi Morskiej i Rzecznej. Jej pracami kierował do 1939 r. generał Mariusz Zaruski. Stawiała sobie ona za cel propagowanie zagadnień morskich wśród społeczeństwa II Rzeczypospolitej. Działała na rzecz rozbudowy floty morskiej i rzecznej. Pod koniec 1931 r. powołano LMK Obwód Powiatowy w Chełmie. Liga Morska i Kolonialna w Chełmie była silną i dobrze zorganizowaną organizacją polityczno-patriotyczną o ideałach narodowych i wychowawczych (młodzieży).

Znak organizacji.

Odznaka pamiątkowa „Liga Morska i Kolonialna”.

Wiosną 2007 r. z inicjatywy Andrzeja Nowosada, wiceprzewodniczącego Rady Parafialnej działającej przy parafii rzymskokatolickiej pod wezwaniem Rozesłania Świętych Apostołów w Chełmie, prowadzone były prace porządkowe. Oprócz inicjatora, w pracach tych uczestniczyli: Kamil Kociubiński i Andrzej Krasnowski. Wśród odnalezionych wówczas obiektów znajdował się m. in. niepozorny proporzec, który okazał się być niezwykle cennym śladem materialnym działającej na terenie Chełma w okresie międzywojennym Ligi Morskiej i Kolonialnej.

Proporzec obwodu Chełm.

„ Proporzec uszyty został z tkaniny płóciennej, dwubarwnej — na przemian biało-czerwonej (awers), z aplikacjami wykonanymi z cienkiej tkaniny wełniane (kaszmiru). Ma formę prostokątnego płata, w dolnej części z trzema wydłużonymi trójkątnymi językami, o wymiarach 130cm x 74cm. Na awersie proporca umieszczone zostało w narożach dwa godła Polski — orzeł biały na czerwonym tle, a na środkowym, czerwonym polu napis: „PRZEZ MORZE DO ROZKWITU POLSKI”. Rewers proporca wypełnia schematycznie przedstawiony żaglowiec, wokół którego napis: „L.M.K. OBWÓD CHEŁM”. Ogólny stan zachowania proporca był średni. Płótno płata było pogniecione i zabrudzone. W złym stanie były natomiast wełniane aplikacje, które zostały uszkodzone przez owady. Brakowało również elementów, służących do przytwierdzenia proporca do drzewca. O ich istnieniu świadczyły pozostałości nici na krawędzi płata proporca. Bliższe oględziny proporca wskazywały również na możliwości pierwotnego wykończenia trójkątnych języków proporca frędzlami w kolorze złotym. Świadczyć o tym mogą fragmenty zachowanych w tym miejscu złotych nici.”

O fakcie poinformowano Delegaturę Woj. Urzędu Ochrony Zabytków w Chełmie – Beatę Lechocką i Pawła Wira. Sporządzono dokładną dokumentację opisową i fotograficzną odnalezionego proporca, i dokonano wpisu do rejestru zabytków ruchomych woj. lubelskiego. Nie są znane okoliczności ukrycia w kościele parafialnym pod wezwaniem Rozesłania Świętych Apostołów w Chełmie proporca LMK. Domniemywać można, że nastąpiło to we wrześniu-październiku 1939 r., po wybuchu II wojny światowej.

Proporzec organizacji.(Obwód Chełm)

Awers proporca.

Rewers proporca.

Jak wynika z zapisów prowadzonych przez K.P. Janczykowskiego:

Kazimierz Paweł Janczykowski (1888 – 1972)

„Na przełomie 1929 r. z mojej inicjatywy został zwołany sejmik w Gimnazjum, na który zaproszonymi gośćmi byli: Komendanci ZHP, WF i PW, LOPP, D-cy Garnizonu, „7 pp. Leg. i 2 pac., Starosta oraz uczniowie — delegaci, czyli „Czarniecczycy” „. Tematem sejmiku była odezwa Krajowego Komitetu Ligi Morskiej i Kolonialnej w Warszawie, aby w celu propagowania naszego wolnego morza powoływać w terenie Komitety Ligi Morskiej i Kolonialnej, i jako społeczny ruch poznawać, podtrzymywać i popularyzować tradycje i osiągnięcia narodu polskiego.”

Wyłoniony na sejmiku Zarząd Zebrania powołał oficjalnie Miejski Komitet Ligi Morskiej i Kolonialnej w Chełmie. Od 1931 r. Komitet Miejski LMK Obwód w Chełmie (już samodzielnie) prowadził działalność w Chełmie i powiecie, z siedzibą ul. Lwowska 9. Prezesem był G. Dziemski a sekretarzem S. Robinson. Powołano sekcje: 1) do spraw ogólnych i 2) do spraw propagowania sportów wodnych. Pod koniec 1931 r. powołano, LMK Obwód Powiatowy w Chełmie, a od 1932 r. oddziały lokalne LMK gminne. Powstały między innymi w Rejowcu. Wiosną 1933 r. w trakcie reorganizacji powołano przy LKM Obwód w Chełmie trzy działy programowe: morski, kolonialny i łączności z Polakami będącymi za granicą, którym niesiono pomoc materialną. Od 1933 r. wprowadzono, coroczne wielkie masowe i propagandowe imprezy sportowo-wodniackie, pn. Święto Morza lub Dzień Morza. Od 1936 r. wprowadzono wszystkim chętnym okresowe obozy sportowo-pływackie i naukę pływania różnymi stylami. W czerwcu 1939 r. LMK Zarząd Obwodu w Chełmie ul. Pijarska 1, na ogólnopolskie orędzie przeprowadził wiele odczytów o tematyce „wrogie zakusy Niemców wobec Polski”. W gestii Ligi było m.in. zbudowanie okrętu podwodnego "Orzeł". Wydawała miesięcznik "Morze" i kwartalnik "Sprawy Morskie i Kolonialne". W 1939 r. liczyła ponad 1 mln członków. Liga Morska i Kolonialna zaprzestała działalności w 1939. Pod koniec września 1939 r. zawiesiła swoją działalność. \ Inicjatywy K. P. Janczykowskiego odbyło się spotkanie, w którym uczestniczyli, załogi z wypraw 1929 i 1931, członkowie Szkolnego Koła Miłośników Wody i LMK, dyr. szkoły, kpt. Edmund Prost, władze miasta oraz członkowie Komitetu Miejskiego LMK Obwód w Chełmie na czele z prezesem G. Dziemskim i sekretarzem S. Robinsone. Przykładowo zasoby finansowe lubelskiej organizacji na koniec 1937 r. były rozliczenie z wpłat na Fundusz Ligi za miesiąc wrzesień 360 752, 74 zł. Z samych tych liczb wyłania się obraz potężnej organizacji, dysponującej wielkimi środkami finansowymi. Jeśli chodzi o finanse Ligi to bliżej udało mi się dotrzeć do opracowań dotyczących zakupu w 1933 r. W innych opracowaniach dotyczących Ligi, do których dotarłem brak jakichkolwiek odpowiedzi na pytanie, co stało się ze środkami finansowymi Ligi po wybuchu II wojny światowej.

Ostatnie plakaty Dni Morza Ligi Morskiej i Kolonialnej Obwodu w Chełmie w dniach 24.06. – 02.07.1939r pod hasłem „Nie damy odepchnąć się od Bałtyku”., „Dozbrójmy Polskę na morzu”. O takiej treści plakaty były rozwieszane publicznie.

Przykładowo pierwsze strony Sprawozdań Okręgu Lubelskiego Ligi Morskiej i Kolonialnej w Lublinie z lat:

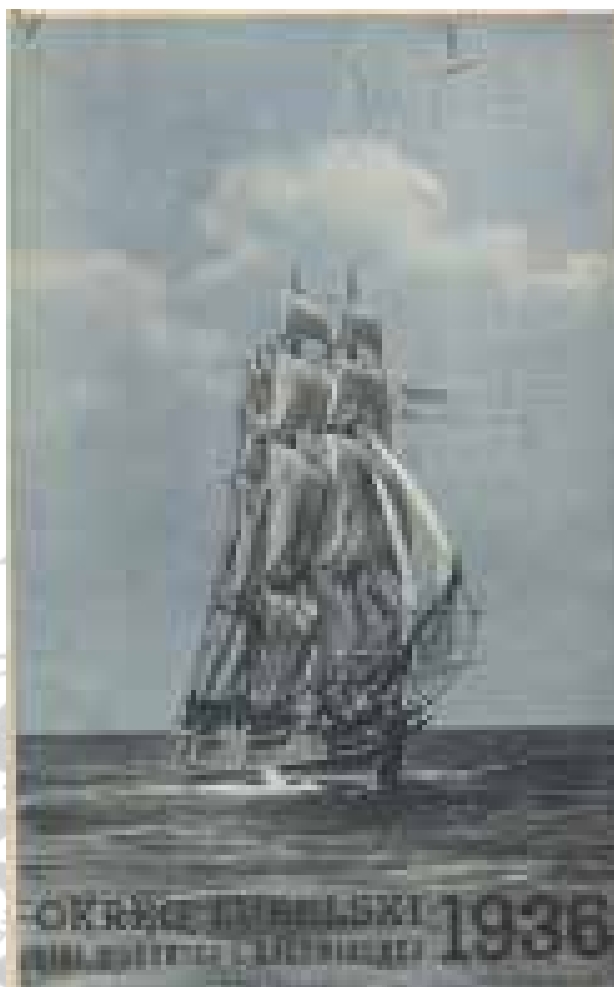

Rok 1933

Rok 1935

Rok 1936

Zachowały się czyste blankiety przechowywana przez Antoniego Paradę (Mojego stryja) w domu rodzinnym Kalinowskich.

Przykładowo - czyste blankiety zaproszeń na zabawy taneczne w rejonie Rejowca:

Zarząd Obwodu Ligi Morskiej i Kolonialnej w Chełmie

P R O S I

J.W.PP. .... Z RODZINA

NA

ZABAWĘ TANECZNĄ Z BRIDŻEM

KTÓRA ODBĘDZIE SIĘ DNIA 18 LUTEGO 1939 R. O GODZ. 20-tej
W KLUBIE PRACOWNIKÓW CEMENTOWNI „FIRLEY” W REJOWCU

Wstęp 1 zł. 50 gr.

Orkiestra doborowa.

Bufet obficie zaopatrzony

Dojazd do Rejowca i powrót do Chełma zarezerwowanymi autobusami
Koszty przejazdu w obie strony tylko 1 złoty.

Odjazd autobusami o godz. 20 min. 30 z placu Św. Ducha

Całkowity dochód z imprezy przeznaczony na cele Ligi Morskiej i Kolon.

Prezes Obwodu L. M. i K.

M. SŁOMSKI vicestarosta

KOMITET „ŚWIĘTA MORZA” W REJOWCU-LUB.

Z A P R O S Z E N I E

MAMY ZASZCZYT PROSIĆ J. W. P. NA WSPÓLNA

ZABAWĘ TANECZNĄ

KTÓRA ODBĘDZIE SIĘ DNIA 11 LIPCA 1937 R. O GODZ. 2
PO POŁ. W LESIE DÓBR REJOWIEC ZA BIAŁYM RÓWEM
NA DRODZE PROWADZĄCEJ DO WSI RYBIE

BUFET OBFICIE ZAOPATRZONY. — ORKIESTRA DOBOROWA.
WSTĘP NA ZABAWĘ 30 GR.

PREZES KOMITETU
„ŚWIĘTA MORZA”
W REJOWCU

INŻ. TADEUSZ HUSKOWSKI

ODDZIAŁ KOLEJOWY LIGI MORSKIEJ I KOLONIALNEJ W REJOWCU

MA ZASZCZYT PROSIĆ J. W. P. Z RODZINĄ

NA

PIERWSZY WIOSENNY WIECZÓR TANECZNY

KTÓRY ODBĘDZIE SIĘ DNIA 30 KWIECIA 1938 ROKU W SALI OGNISKA K. P. W.

STRÓJ DOWOLNY

ORKIESTRA SALONOWA

BUFET WE WŁASNYM ZAKRESIE OBFICIE ZAOPATRZONY. WEJŚCIE ŚCIŚLE ZA ZAPROSIENIAMI. POCZĄTEK O GODZ. 20

WSTĘP 1 ZŁ. — SZATNIA 10 GROSZY.

DOCHÓD PRZEZNACZONY NA BUDOWĘ ŚCIGACZA „LUBLIN”.

Z A R Z A D

Były Oddziały w: Rejowiec Cukrownia, i Gmina Rejowiec. Natomiast Koła utworzono przy Szkole Powszechnej w Marysinie, Szkole Powszechnej Nr. 1 w Rejowcu i Szkole Powszechnej w Zyngierówce.

Szkolne Koło Ligi Morskiej i Kolonialnej.(SK LMK) w Rejowcu.

Szkoła Powszechna Nr.1

(Zapisy archiwalne)

Przykłady niektórych wpisów w dokumentacji archiwalnej, które znajdują się w posiadaniu autora opracowania.

Rok szkolny 1933/34.

Kierownik szkoły (pełniący obowiązki) - Stanisław Swica.

Opiekun – Zofia Najda. „Szkolne Koło Ligi Morskiej i Kolonialnej¹ Pierwsza z nowopowstałych organizacji LM i K musiała ulec likwidacji, gdyż dzieci były obciążone różnymi składkami.”

¹ Od 1932 roku rozpoczął pracę Oddział Lokalny Ligi Morskiej i Kolonialnej w Rejowcu. Organizacja młodzieżowa została utworzona w szkole powszechnej skupiała uczniów z kl. VI i VII.

Rok szkolny 1934/35,

Kierownik szkoły (pełniący obowiązki) – Stanisław Świca.

Stanisław Świca – kierownik Szkoły Powszechnej w Rejowcu od 23.05.1932r.

Opiekun Stanisław Świca – „dnia 23 października 1934r. zorganizowałem w tutejszej szkole Szkolne Koło Ligi Morskiej i Kolonialnej. Zostałem opiekunem tego Koła. Koło liczyło 46 członków, którzy opłacali 10 groszowe składki comiesięczne. Koło zostało zarejestrowane przez Zarząd Okręgu w Lublinie. (Pismo Zarządu Okręgowego Nr.2591 z dnia 10 grudnia 1934r.) Do Zarządu Koła weszli uczniowie klasy siódmej i szóstej. Razem Koło wybrało ucznia klasy VII Berbecia Edwarda, sekretarzem była uczennica klasy VI Szkulnikowa Kazimiera, skarbnikiem była uczennica klasy VII Starkówna Władysława. W skład Komisji Rewizyjnej Koła weszli uczniowie klasy VII: Gregorowicz, Mieflikiewicz i Dobosz. Zainteresowanie w pracy było duże. Co miesiąc odbywały się walne zebrania, na których członkowie Koła wygłaszali referaty. Pracę traktowano poważnie. Składki członkowskie wpłacano do Zarządu Powiatowego LMK w Chełmie za pośrednictwem Koła LMK przy cukrowni w Rejowcu. Pod opiekę tego Koła oddano nasze Szkolne Koło LMK. Członkowie Koła otrzymali miesięcznik „Polska na morzu”.”

Opiekun Stanisław Świca – „dnia 10 lutego 1935 roku Szkolne Koło Ligi Morskiej i Kolonialnej urządziło poranek ku uczczeniu Święta Morza. Poranek był dostępny dla dzieci szkolnych i ich rodziców. Odpowiednią dekorację Sali wykonali uczniowie kl. VII. Program poranku uwzględniał przemówienia, deklamacje i śpiewy. W dniu tym dzieci urządziły kwestę uliczną i zebrały 9,28 zł, którą to kwotę przesłały LM i K na fundusz Obrony Morskiej.”

Opiekun Stanisław Świca – „dnia 5 maja szkoła urządziła wycieczkę dzieci szkolnych starszych klas na wystawę Szkolnych Kół LOPP, PCK i LM i K. W wycieczce wzięło udział 68 dzieci, przeważnie członkowie Koła Szkolnego LOPP i LM i K. Z tutejszej szkoły Koło LMiK wysłało również ekspozyty na wspomnianą wystawę. Wycieczka trwała jeden dzień. Po za zwiedzaniem wystawy, dzieci zwiedzały Lublin.”

Opiekun Stanisław Świca – „Szkolne Koło Ligi Morskiej i Kolonialnej– posiada w dniu 15 czerwca 1935 roku 51 członków. składki członkowskie wynosiły –29, 06 zł ofiary (kwesta na F.O.M) - 14,28 „, na łódź podwodną Marszałka J. Piłsudskiego – zebrały dzieci Wśród siebie- 14,98 „, Razem 58,86 zł Wydatki kancelaryjne wynosiły - 30 gr. Wysłano do Oddziału Powiatowego Ligi Morskiej i Kolonialnej w Chełmie – 58,56 zł . Razem - 58, 86 zł. Zebrzań 4.”

Opiekunem Szkolnego Koła Ligi Morskiej i Kolonialnej – „był Stanisław Świca. (kierownik szkoły powszechnej). Odbyto 4 spotkania w ciągu roku szkolnego. Szkolne Koło Ligi Obrony Powietrznej Państwa – posiadało w dniu 15 czerwca 129 członków. Składki członkowskie wynosiły 62, 10 zł Wydatki administracyjno – kancelaryjne – 2, 71 Wysłano do komitetu - 59, 39 zł. Razem 62, 10 zł. Zebrań w ciągu roku było 8. Opiekunką koła LOOP była p; Boskiewiczówna.”

Maria Bośkiewicz – w Szkole Powszechnej w Rejowcu od 01.09.1922r.

Szkolne Koło LMK² – „założone w roku szkolnym 1934/35. Wykazywało również wielką żywotność. Na zebraniach członkowskich referowano, dyskutowano, wygłaszano i rozstrzygano różne zagadnienia związane z morzem. Urządzano imprezy w celach propagandowych. Przeprowadzono zbiórki na FON. Opiekunem Szkolnego Koła LMK była p. Maria Bośkiewiczówna.”

---

² Szkolne Koło LM i K - Szkolne Koło Ligi Morskiej i Kolonialnej

Rok szkolny 1929/30. Rejowiec. Wśród tych uczniów zrzeszonych w ZHP są też i dzieci Szkolnego Koła Ligi Morskiej i Kolonialnej³ (L M K). Od lewej Maria Brückowa, Feliks Turewicz, Jadwiga Nieziankowska. Święto sadzenia drzewek

Na wyżej prezentowanej fotografii czapki organizacyjne ozdobione są godłem – kotwicą.

³ W Gminie Rejowiec w 1932r. - oddział gminny tej organizacji.

Zdzisław Roman 01.09.1934r. – 28.06.1935r.- roczna bezpłatna praktyka nauczycielska - w tym opieka nad Szkolnym Kołem Ligi Morskiej i Kolonialnej. Nie mylić z nauczycielem o ty samym nazwisku tylko w innym czasie.

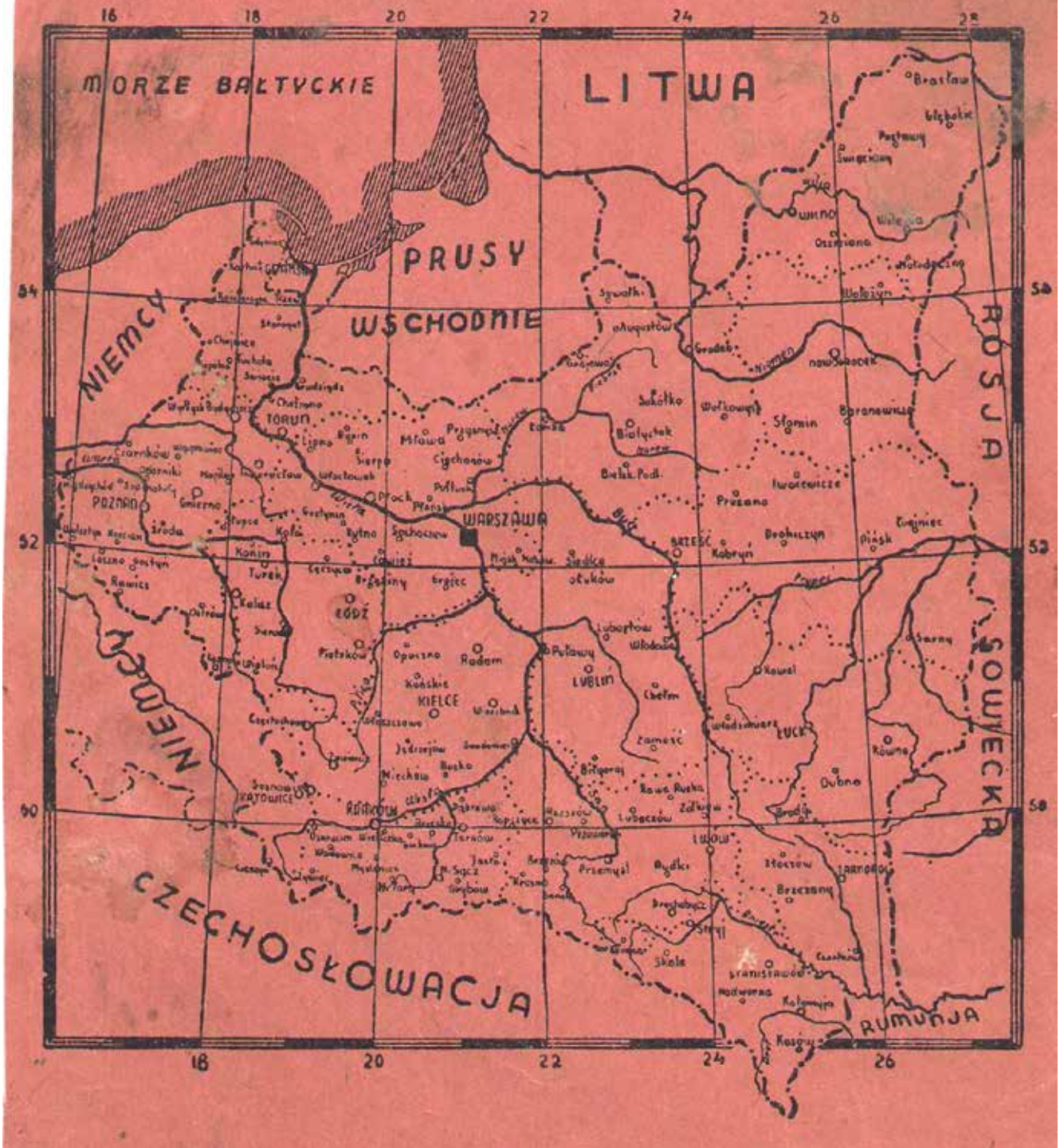
Dzieci żydowskie z Rejowca. Fotografie wykonano w atelier w Rejowcu 1928 roku.

Wycieczki Szkolnego Koła Ligi Morskiej i Kolonialnej w Szkole Powszechnej w Nr.1 w Rejowcu.

Między innymi mapa służyła do planowania wycieczek.

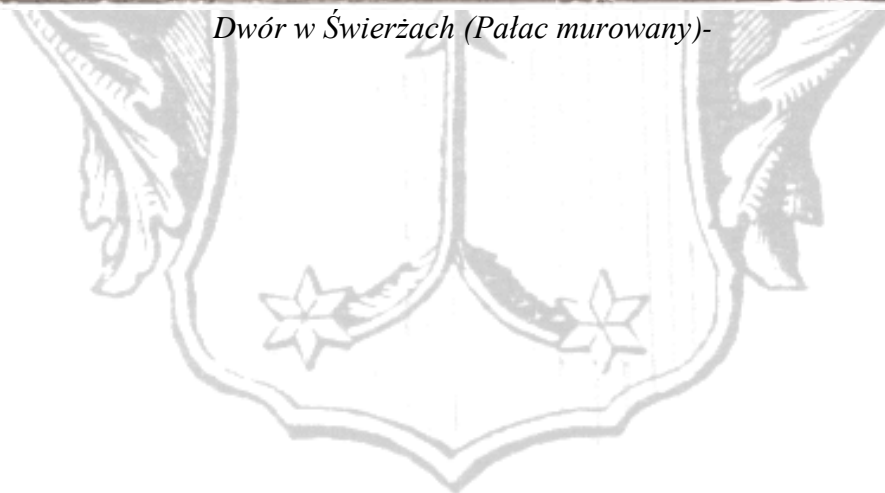
Mapa Polski.

Świerże Gmina Dorohusk

Dwór w Świerżach (Pałac murowany)-

Dwór w Świerżach (Wejście boczne.)

Dwór w Świerżach (Pałac murowany- wzniesiony około 1876 roku. Ograbiony i w znacznej części spalony w 1943 roku. Rozebrany po II wojnie światowej). Na schodach dworu Szkolne Koło Ligi Morskiej i Kolonialnej.

Rzeka „Bug”/ Dubienki.

Uczennice klasy VII i VI Szkoły Powszechnej Nr.1 w Rejowcu Szkolnego Koła Ligi Morskiej i Kolonialnej. Przeprowa promowa na rzece Bug w okolicach Dubienki.

